

Argitaratzailea

ONAY

Nafarroa Behereko etorbidea 64, 1º

31006 Iruña-Nafarroa

(+34) 948 176 048

onay@onay.org

www.onay.org

Egilea eta eduki prestatzailea

Mónica Nuño Viguria

Ilustrazioa eta maketazioa

Ivette Idayari Guardado Henríquez

Loguntzailea

Myriam Cameros Sierra

Inprimatzailea

Gráficas Allo

Lege Gordailua

NA 28-2026

Finantzatzailea

Nafarroako Gobernua

Oharra:

*Lan hau nahi bezala kopiatu, banatu eta komunikatu daiteke jendaurrean, baldin eta egilea nor den esaten bada eta merkataritza xedeetarako erabiltzen ez bada.

Mariana El Salvadorreko landa eremuko komunitate batean bizi zen. Han, mendiak berdez margotuak zeuden eta lurrezko bideak adobezko etxeetaraino iristen ziren.

Goizero, Mariana oilarraren kantuekin
esnatzen zen eta arto-kafe egin berriaren
usaina sumatzen zuen.

Haren amak, Juanak, tortillak prestatzen zituen komalean. Mandarra jantzita eta saski bat eskuan, Juanak esaldi berberarekin deitzen zion beti:

ii GAUR, baratzea
joan beharra dago!!

Mariana poz-pozik joaten zen amarekin.
Baratzea etxe ondoan zegoen eta oso oparoa zen:

baziren
arratsaldeko
eguzkia
bezain
tomate
gorriak,

eta ayote lodiak
hostoen artean
ezkutatuak.

haizearekin
xuxurla egiten
zuten milpa
altuak,

Baina Marianarentzat, gauzarik
bereziarena haziak ziren.
Amak erakutsia zion dela:

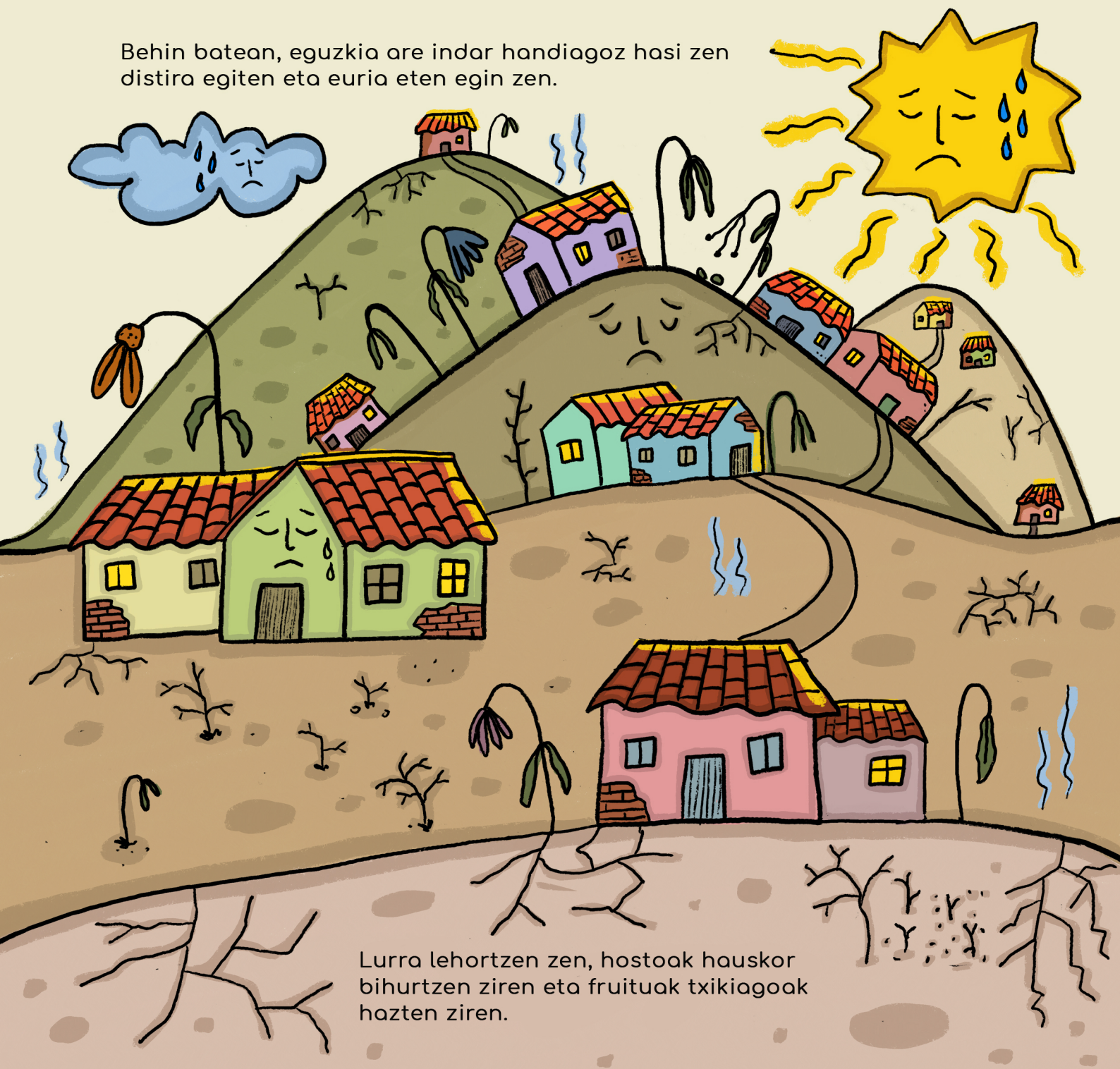
**iHazi bakoiza
altxorra!**

—Hemen barruan etorkizun bat dago, alaba. Urarekin, eguzkiarekin, eta zaintzen baduzu, hazi txiki hau elikagai bihurtuko da guretzat eta beste familia askorentzat.

Behin batean, eguzkia are indar handiagoz hasi zen
distira egiten eta euria eten egin zen.

Lurra lehortzen zen, hostoak hauskor
bihurtzen ziren eta fruituak txikiagoak
hazten ziren.

Komunitateko emakumeak beren
baratzeak mantentzen saiatzen ziren.
Lanaldiak luzeak eta nekagarriak
ziren, baina bero handiak landareak
hondatzen zituen.

—Ama, zer gertatzen ari zaie gure baratzei?
— galdetu zuen Marianak, kezkaturik.

— Lehortea da, alaba
— erantzun zuen Juanak triste.

Klima aldatzen ari da eta
gero eta euri gutxiago
egiten du.

Egunak joan, egunak etorri, lurra gero eta gehiago arraitzen zen. Marianak beldurra zuen. Gau hartan, leihotik mendira begira zegoela, ahots ezti bat entzutea iruditu zitzaion, halako xuxurla bat haizean:

— Sustrai sendoek
eusten dioten

izan konfiantza
lurrean

Biharamunean, Juanak gainerako emakumeak bildu zituen. Denek beren beldurak agertu zituzten, baina elkarrekin ere gogoeta egin eta ideia bikainak izan zituzten. Elkarrekin lan egitea erabaki zuten.

Haietako batek bazekien nola bildu

euri-ura tina
handietan gordetzeko.

ilgora ereiteko

Beste batek ilargiaren sekretuak
ezagutzen zituen eta erakutsi zuen
noiz erein eta noiz utzi lurra
atseden hartzen.

ilberria
atsedena
lurarentzako

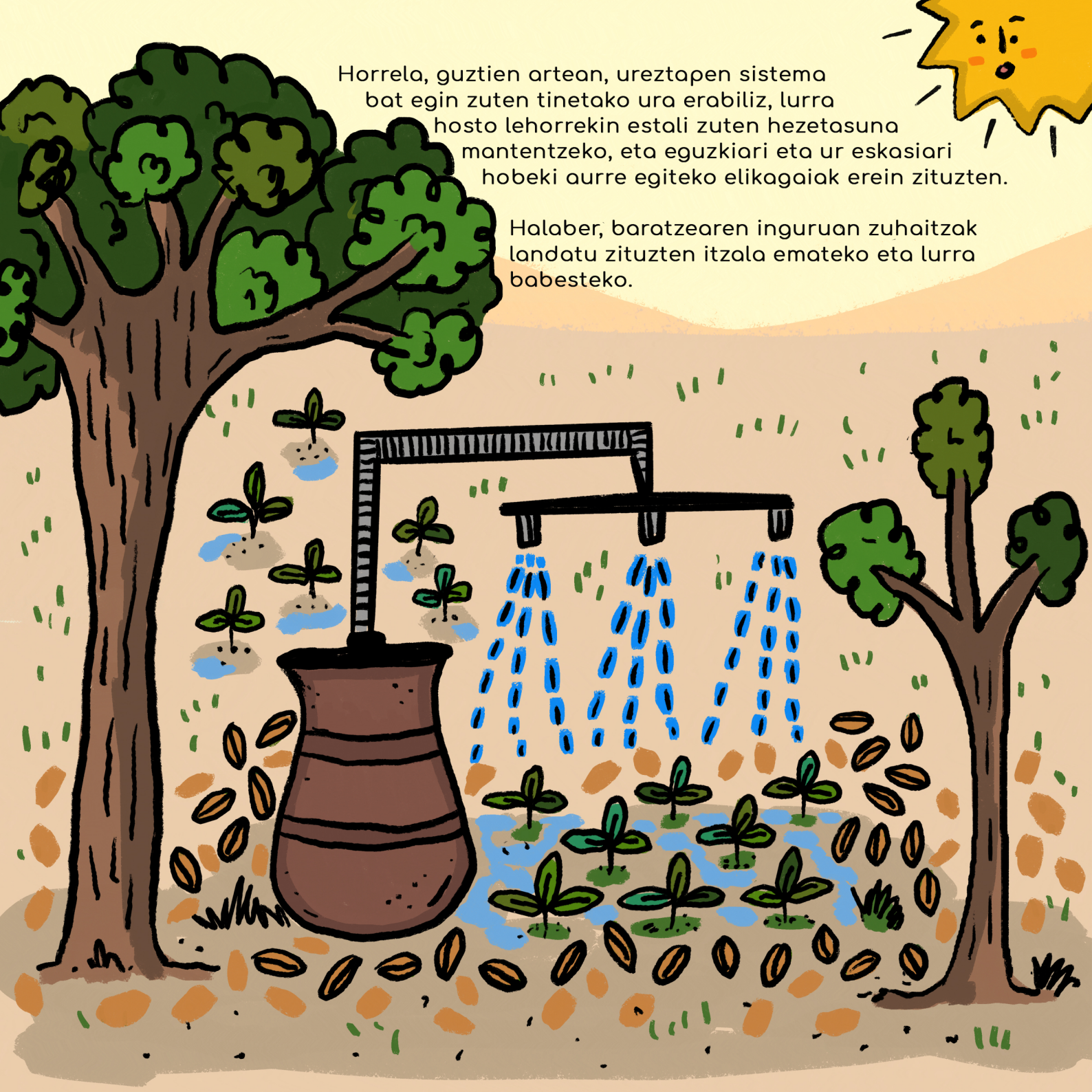
Eta Rosa izeneko beste batek esaten zuen landareak hobeki hazten zirela
maitasunez eta goxo hitz egiten zitzaizenean eta,

*gainera, abestu egiten
zien ureztatzen zituen
bitartean*

Horrela, guztien artean, ureztapen sistema bat egin zuten tinetako ura erabiliz, lurra hosto lehorrekin estali zuten hezetasuna mantentzeko, eta eguzkiari eta ur eskasiari hobeki aurre egiteko elikagaiak erein zituzten.

Halaber, baratzearen inguruan zuhaitzak landatu zituzten itzala emateko eta lurra babesteko.

Marianak ahal zuen gauza guztietan laguntzen zuen. Kuboak urez bete, amarekin haziak bildu eta gainerako emakumeei kontu-kontari entzuten zien esaten nola ikasi zuten elkarrekin lurra zaintzen.

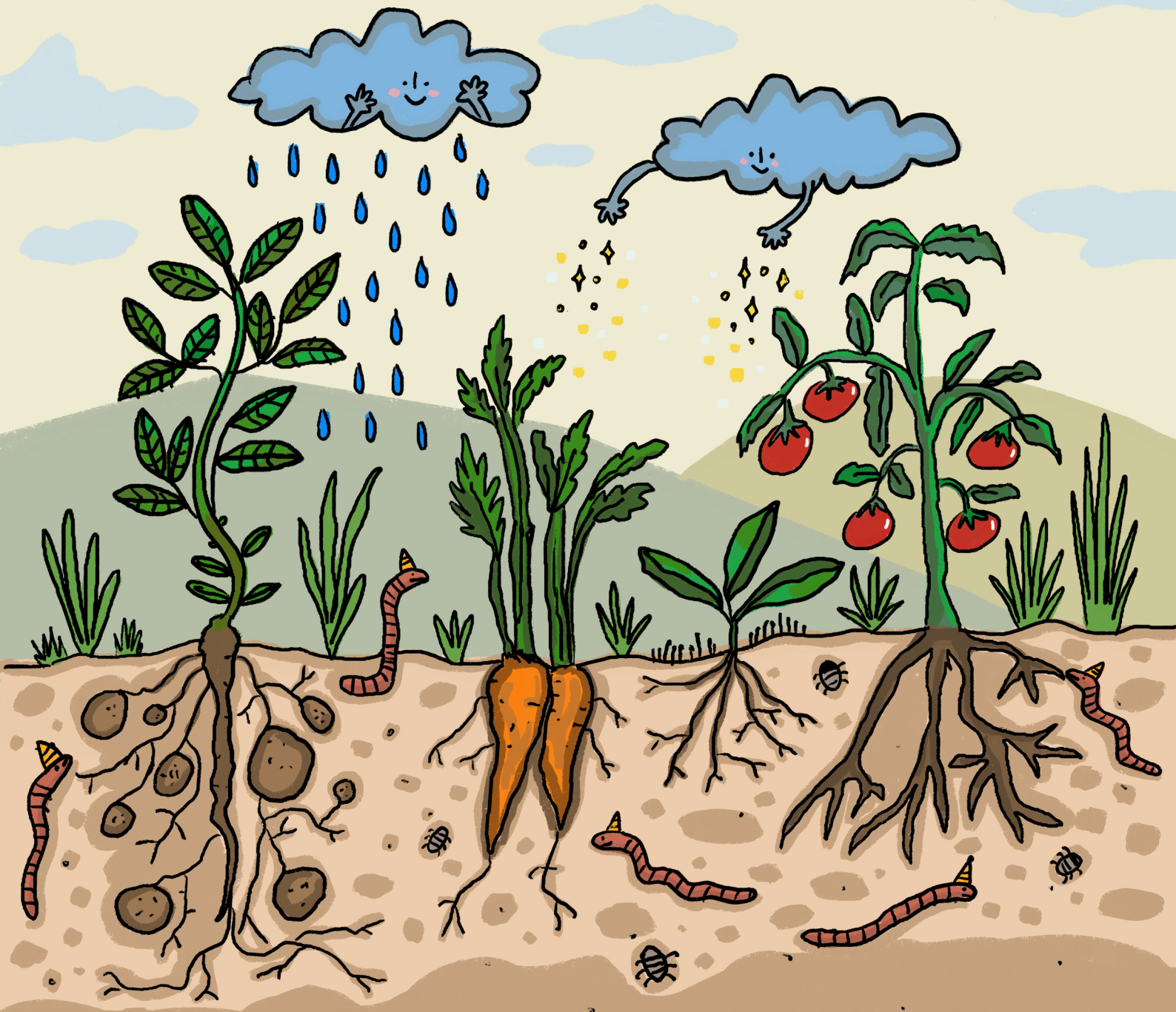

—Baturik lan egiteak
indartsuago egiten
gaitu— esaten zioten
harro.

Poliki-poliki, landareak berriz ere hazi ziren. ez lehen bezain azkar, baina
sustrai sakonagoak zituzten eta, hostoak gogorragoak.

Uzta bakoitzean, emakumeak saskiak buru gainean jarri eta herriko merkatura joaten ziren. Merkatuan, elikagai freskoak saltzeaz gain, nekazaritza jasangarriaz zekiten guztia kontatzen zieten beste familia batzuei.

Azkenean, lehortearen ondotik, lehen tomateak bildu zituztenean,
Juanak bat eman zion Marianari.

—Dasta ezazu, alaba.
Gure ahaleginaren
Fruitua da.

Marianak tomatea hozkatu eta haren zuku gozo eta freskoa sumatu zuen. Amari eta gainerako emakumeei begiratu, eta zerbait garrantzitsua ulertu zuen: haien lanak bere familiaren mahaia betetzeaz gain, lurra ere babesten zuen, bai eta bere komunitatearen etorkizuna ere.

Orduraz geroztik, hazi bat ikusten zuen bakoitzean, Marianak amaren eta bere komunitateko emakumeen ikaspenak gogoratzen zituen.

Behin batean, merkatuan, tomateak mahaian jartzen lagundu zion amari. Ohartu zen jendeak pozik aukeratzen zituela tomateak eta amari kontatzen entzun zion nola lortua zuten baratzea lantzea, lehortea egonik ere.

Marianak ulertu zuen hazi bakoitzak, elikagaia
gordetzeaz gain, Komunitate guztiaaren ahalegina eta
itxaropena ere gordetzen dituela.

Elkarrekin lan egiteak
indartsuago egiten gaitu

